

32. Kållands-Åsaka sn, kyrkan. Nu på kyrkogården.

Pl. 28.

Litteratur: T 83. N. Kullberg, Brev $11/8$ 1874 t. P. A. Sæve (?) (ATA); K. Torin, Brev $9/7$ 1876, $16/7$, $7/8$, $22/8$ 1877 t. B. E. Hildebrand (ATA); S. Bugge och E. Brate, Runverser (ATS 10, 1887–91), nr 167; E. Fischer i Sveriges kyrkor, Västergötland 1: 2 (1914), s. 224; N. Beckman i VFT 4: 1 (1920), s. 64; O. Sjögren, Sverige 4 (1933), s. 327; Handlingar 1934, 1936 i ATA; H. Wideen, Västsvenska vikingatidsstudier (1955), s. 150, 161.

Äldre avbildningar: N. Kullberg, bläckteckning 1874 (2 bilder, ATA); osign. tuschteckning (ATA); tuschteckning av okänd hand (Erlandsson?) i VFA; S. Welin, träsnitt (i T 83).

Runstenen står rest på Kållands-Åsaka kyrkogård, 15 m. N om kyrkans NÖ hörn, 1 m. S om en häck, som utgör kyrkogårdens gräns mot N.

År 1874 upptäcktes denna förut okända runsten i kyrkan (ej kyrkogårdsmuren, såsom uppges i *Sveriges kyrkor*). Vid K. Torins besök året därpå befanns stenen »liggande i södra kormurens yttre vägg, inkilad i kyrkmuren och sålunda då till en del oåtkomlig». Stenen uttogs emellertid ur kyrkan i samband med pågående reparationsarbeten, och 1877 kunde Torin avteckna den i dess helhet. Någon egentlig restaurering av runstenen kom dock icke till stånd; den stod stödd mot korets östra vägg till år 1936, då den genom Riksantikvarieämbetets försorg restes på sin nuvarande plats.

Rödaktig granit. Höjd 1,73 m., bredd 0,55 m. Ristningsytan är vänd mot söder. Runslingan är anbragt på stenen i en sluten, arkadformig båge. Innanför slingan är bilden av en man ristad. Figuren är profilställd och på det hela taget tydligt tecknad. Endast mannens hand är otydlig, och vad han hållit i handen kan nu icke urskiljas. Han är iklädd en lång livrock med bälte om livet och en spetsig hatt. Någon krigardräkt

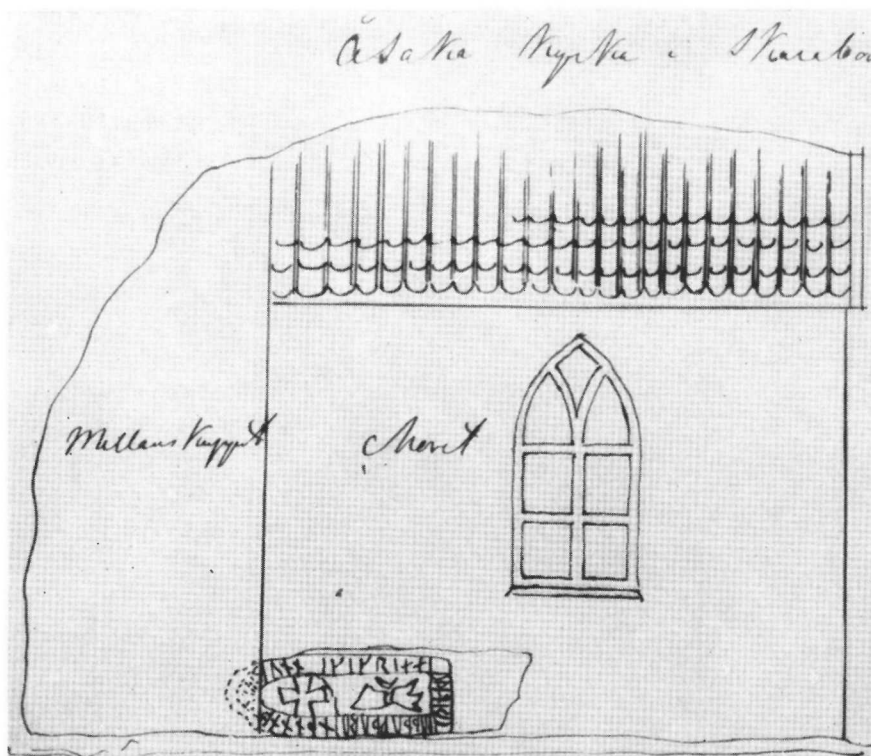

Fig. 44. Vg 32. Kållands-Åsaka sn, kyrkan. Efter teckning av Kullberg.

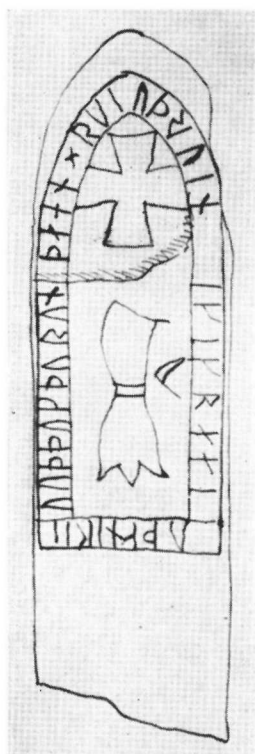

Fig. 45. Vg 32. Kållands-Åsaka sn, kyrkan.
Efter teckning av Kullberg.

är det icke. Om figuren avser att vara ett porträtt av den döde Ärrer, vilket väl är det sannolika, så har denne tydligen icke varit någon viking, utan snarare en fredlig, vapenlös bonde.

Inskrift:

purpr × **uk** : **purun** × **pana** × **rispu** × **stin** × **efti** × **era** × **alkuþan** : **trik**
5 10 15 20 25 30 35 40

Þorðr ok Þorunn þenna restu sten æftir Ärra, allgoðan dræng.

»Tord och Torun reste denna sten efter Ärrer, en mycket god ung man.»

Till läsningen: R. 1–5 utgöra utan något som helst tvivel namnet **purpr**, *Þorðr*. 5 **r** är grunt huggen. Torin har icke observerat första runan utan läst **urpi**. 11 **u** har först huggits som **r** men ändrats till **u** genom djupare ristning. 22 **s** har vänts (jfr 19 **s**), enär ojämnheten i stenens kant varit hinderlig. 24 **i** är icke stungen. Stungen är däremot 26 **e**. 30 **e** är säker, ej **a**, som Torin läser, ehuru **e**-punkten har något avlång form i **a**-bst:s riktning. Efter 33–34 **al** finns intet sk (jfr Torin), blott en liten flagring med ett par punktliknande fördjupningar. Mellan hst och bst i 35 **k** finns en fördjupning, som ej är huggen. 42 **i** är ej stungen.

Formen *allgoðan dræng* är icke vanlig i runinskrifter. Det förstärkande prefixet förekommer vid samma adjektiv i Ög 66 (**suain halkuþan**), i DR 389 (**trenkr alkuþar**) från Bornholm samt DR 293 (**þiakn alkuþan**) från Skåne. Adjektivets förstärkning uttryckes i stället vanligen med adv. *harða* eller — mindre ofta — *miok*.

Om namnet *Þorðr* se Vg 23. Kvinnonamnet *Þorunn* är tämligen vanligt i svenska runinskrifter (bl.a. Sö 128, 138, 147, U 859, 878, L 1246 i Småland). Enligt Lind har det på västnordiskt område »varit mycket gängse under vikingatiden» samt »senare ganska vanligt både på Island ock i Norge». Det är även belagt i medeltida svenska och danska källor. E. Björkman (*Nordische Personennamen in England*, 1910) redovisar ett exempel på namnet. — Den dödes namn, *Ärrer*, är känt från Norge i ett par belägg från sen medeltid. Möjligen ingår det också i ett danskt och några få svenska ortnamn. »Till härledningen sammanhänger det tydligen med adj. *errinn strenuus*, *bellicosus* ock *erriligr atrox*, *vehemens*» (Lind). Som binamn är det västnordiskt känt under formen *erra*. Denna form förekommer som dopnamn i DR 296 **airu** (ack.) från Skåne, även i ett medeltida belägg från Västergötland.

Sannolikt är det föräldrar, som ha rest stenen efter sin döde son.

33. Mellby sn, Stommen.

Pl. 29.

Litteratur: T 82. C. J. Ljungström, Brev 8/9, 1870 t. B. E. Hildebrand, 15/10, s.å. t. VHAA (ATA), Kinnefjerdings och Kållands härader (1871), s. 57; O. Sjögren, Sverige (1933), s. 327; Handlingar 1934, 1936 (restaureringsrapport) i ATA.

Äldre avbildningar: C. J. Ljungström, blyertsteckning 1870 (ATA); Ljungström a.a. 1871; S. Welin, tuschteckning (VFA), träsnitt (i T 82).

Sedan år 1936 står runstenen rest i trädgården till Mellby Stommen, 6 m. VSV om infartsporten till gården. Platsen är belägen c:a 1 km. NNV om Mellby kyrka. Förmodligen har runstenen alltifrån början haft sin placering i närheten av den nuvarande. Stenen är lagad och hopsatt av två sammanhörande stycken.